

Laura
Lähteenmäki

NUUT
CASE

WSOY

Laura
Lähleenmäki

NUT-
CASE

Werner Söderström osakeyhtiö
Helsinki

Kiitos, Taiteen edistämiskeskus ja
WSOY:n kirjallisuussäätiön Edinburghin residenssi.

Kiitos, Essi, Salka ja Ville.

Kursivoidut lainaukset Ismo Alangolta (s. 36, 152, 163, 172),
Aulikki Oksaselta (s. 115), M. A. Nummiselta (s. 182)
ja Johanna Kurkelalta (s. 182), mistä iso kiitos.

© LAURA LÄHTEENMÄKI JA WSOY 2016

ISBN 978-951-0-41617-4

PAINETTU EU:SSA

Jotkut meistä voivat syödä mitä vain, jotkut eivät mitään. Jotkut meistä ahmivat liikaa, toiset närppivät ruokaansa. Jotkut juovat yli sietokykynsä, toiset kuivuvat rusinoiksi. Joskus pieni määrä voi muuttaa kaiken, hyppysellinen tai muru vain. Toisinaan mikään ei riitä. (Esim. rakkaudessa ei piisaa mikään. Sitä ei saa koskaan riittävästi. Tai ainakaan minä en.)

– Sumu (lelunionpakattu.vuodatus.net)

1.

Olisiko hän joskus niin vanha, ettei syntymäpäivän aamuna tuntuisi miltään, kun onnittelijat ovat tulossa? Olisiko sitä niin tylsä, että kääntäisi vain kylkeä, kun kuulisi muiden hiipivän oven takana ja aloittavan aamunkäheillä äänillään onnittelulaulun? Olisiko jonakin päivänä niin kaiken nähnyt ettei enää ilahtuisi? Saimi oli varma, ettei hän olisi. Hän ei ikinä olisi niin tympääntynyt elämään ja sen tuomiin yllätyksiin, että vain toteaisi herätessään: kas, synttäriaamu, mitä sitten?

Hänen kotinsa oli pitkänmallinen, punainen maa-laistalo, joka oli kuulunut hänen suvulleen vuosisadat tai ainakin sukupolvet, mikä ei ollut ihan sama, sillä sukupolvet eivät olleet vuosisatojen mittaisia vaan paljon lyhyempiä. Talossa oli joka tapauksessa asunut hänen äitinsä puoleista sukua vaikka miten kauan, ja ne ihmiset olivat kulkeneet taloa päästä päähän tuhansia ja taas tuhansia kertoja niin kuin Saimi ja Juho.

Kun he olivat pieniä, he juoksivat, laukkasivat, kipaisivat, kaahasivat, rynnivät huoneet läpi vaaleat hiukset hulumuten. He kompastelivat kynnyksiin, kaatuivat matonkulmiin ja kuistille jääneisiin saappaisiin sekä isoisoisän

veistämän keinutuolin jalkaan. He hiipivät jouluaamuna talon läpi kohti toisen päädyn suurta tupaa ja pääsiäisenä he etsivät suklaamunia alakerran kymmenestä huoneesta, kunnes olivat niin isoja, etteivät enää säikkyneet vieraskuistin nurkkakaappia vaan ottivat pääsiäissuklaat mieluummin siistissä pussissa kuin tonkivat ympäriinsä ja pelkäsivät unohtavansa suklaamunan mummovainaan ryijyn taakse.

Kun Saimi makasi pitkän talon keltaisessa kamarissa syntymäpäivänsä aamuna, hän kuuli, miten hänen perheensä lähti tulemaan loppukesän hämäreiden huoneiden läpi häntä kohti. Ja vaikka hän ensin ajatteli, että oli lapsellista, että äiti ja isä edelleen lauloivat paljon onnea vaan, hän oli niin malttamaton, että kieritteli lakanoissaan ja asetteli yöpaitaansa siivommin ylleen, haroi oljenkeltaista tukkaansa kasvoilta ja peittoa paljaiden, kesän ruskettamien säärtensä suojaksi. Ja viimeistään silloin, kun hän kuuli Juhon äänen yhtyvän äidin ja isän lauluun, hän kohensi asentoaan eikä pitänyt onnittelulaulua yhtään lapsellisena vaan olennaisena osana viidettätoista syntymäpäiväänsä.

Oikeastaan hän halusi pysäyttää ajan tähän hetkeen, seisauttaa vanhempien ja veljen askeleet, kun he tulivat läpi salin ja kuolleenvaarin piippuhuoneen. Jokainen lattialankun narahdus, onnittelulaulun kiekaisu – onnea vaan, paljon! – toi perhettä lähemmäksi, lyhensi päivän kestoa, lähensi sitä kohti loppuaan. Ja jostain alkoi mielen hiipiä jo pettymys ja suru siitä, että tänään kaikki päättyisi. Eikä ainoastaan syntymäpäivä loppuisi vaan

kaikki muukin olisi iltaan mennessä ohi. Ja niinpä innon ja onnen ja hauraan surumielisyyden rinnalle nousi nopeasti ärtymys, jolloin kävi niin, että ennen kuin muut saivat hänen kamarinsa oven auki ja onnittelivat häntä oikeasti, hän oli jo elänyt onnittelutilanteen monta kertaa läpi mielessään ja oli perin juurin pettynyt kaikkeen.

Juho huomasi hänen ilmeensä ja pyyhkäisi suortuvan silmiltään. Veli tiesi hänen kaikki eleensä ja pystyi vaatimattomastakin suupielen värähdyksestä päättelemään, millä tuulella hän oli ja mitä ajatteli. He olivat olleet aina yhdessä. Aina. Koska he asuivat peltojen keskellä kaukana kaikesta – jopa läheiseen kirkonkylään oli kaksikymmentä kilometriä – he olivat viettäneet koko elämänsä kahdestaan. Juho oli hänelle kaikki ja hän Juholle. Lapsina heitä luultiin kaksosiksi, koska heillä oli ikäeroa vain reilu vuosi. Heillä oli molemmilla vahva, itsepäinen hiuslaatu, kapeat, kettumaiset kasvot ja korkeat poskipäät, ja kesäisin heidän nenänsä kukkivat pisamia. Kun Saimin tukka kasvoi, Juhonkin kasvoi; ja edelleen veljen tukka oli vain kämmenen leveyden verran lyhyempi kuin Saimin. Neljävuotiaana hän venähti Juhon mittaiseksi, ja sitten hän oli monta vuotta Juhoa pidempi, mutta muutama vuosi sitten Juho hujahti hänestä ohi, ja nyt hän oli Juhoa enää olkapäähän.

Mutta niinhän se meni. Pojat kasvoivat pidemmiksi, ja he molemmat muuttuivat ja aika kului, oli se kuinka surullista tahansa. Kun Saimilla oli oikein apea mieli, hän kapusi vintille ja kuunteli musiikkia kuulokkeet korvillan vanhojen vaatteiden ja laatikoiden ja rukkien ja rul-

lalle käärittyjen patjojen keskellä. Vintin päätyikkunasta näki peltojen yli kirkonkylän suuntaan ja jopa kirkontorin erotti hyvällä ilmalla, oikein kirkkaalla säällä, muttei koskaan sateisella. Juho tiesi hänen paikkansa, ja veli tuli aina hakemaan hänet vintiltä alas, ulos, iloon, tekemään jotakin kanssaan tai kaveriensa kanssa. Ja hän lähti kuin ammus. Aina kun Juho pyysi.

Äiti halasi häntä ja kutsui pikkumurmeliin. Äidillä oli kovot otteet, ja hän sai enemmän aikaan kuin keski-kokoinen kylätoimikunta. Kaikki ihmettelivät, mikä tehopakkaus äiti pienestä koostaan huolimatta oli, mutta toisaalta äidin tarmo kohdistui vain häntä itseään kiinnostaviin asioihin. Isäkin halasi, mutta vaikka olisi voinut kuvitella, että iso mies halaisi isosti, isän halaus oli hieman patjamainen ja vaimea. Juhon rutistus oli lähinnä ravistelu – he eivät olleet halailijoita. Hän tirskahti heiluessaan Juhon käsien varassa. Höykyttäessään häntä veli tuntui samaan aikaan isolta ja hintelältä. Veljen tukka heilahti hänen poskelleen, ja kun läheltä katsoi, näytti kuin Juholla olisi ollut jotakin parran tyyppistä karvaa leuassaan. Myös tämä huomio sai Saimin murheelliseksi, ja hän käänsi päänsä sivuun ajatellen, että he olivat niin isoja, että Juholle kasvoi partaa. Haikeudessaan hän ymmärsi olevansa kenties ainoa ihminen koko kolmentuhannen asukkaan peltokunnassa, joka suri täydyttäessään viisitoista.

Tänään Juho lähtisi. Illansuussa, vanhempien työpäivän jälkeen he veisivät Juhon kaupunkiin sadankahdenkymmenen kilometrin päähän sisämaahan, missä

olisi uusi koulu, uusi soitonopettaja, uusi elämä. Tämä päivä oli nyt. Koko kesän odotettu kamala, vähä vähältä vääjäämättä lähestynyt päivä oli tänään.

Epätoivoisena hän yritti keskittyä hetkeen. Perheellä oli aamiaistarjotin ja lahjoja: vanhemmilta viininpunainen reppu, jossa voisi korkeintaan kuljettaa kameraa, objektiivia ja lisäsalamaa sekä tietenkin kuulokkeita. Ja tuossa seisoi Juho käsissään hyväkuntoinen Hassisen Koneen *Rappiolla*-vinyyli, jonka he olivat yhdessä ostaneet viikko sitten lähikaupungin levydivarista. Hän antoi katseensa kiertää huoneessaan, se oli varjoinen huone ja vähän viileä, ja hän pyyhkäisi silmillään kirjoituspöydälle laskettua tarjotinta sämpylöineen, suklaakekseineen ja viiden hedelmän mehuineen. Hän pani merkille, että onnittelijat katsoivat häntä asiaankuuluvan lempeästi ja aivan kuin hän olisi viisi vuotta, ja vaikka hän tiesi, että asiat olivat juuri niin kuin piti ja kuten ne olivat olleet jokaisena syntymäpäivän aamuna hänen elämänsä varrella, häntä hermostutti. Tuntui kuin muut olisivat vain odottaneet, että hän saisi syötyä aamupalansa, ihailtua lahjansa ja homma olisi ohi. Hän alkoi hosua ollakseen nopea, mutta muruja varisi syliin, hillo sottasi sormet ja mehua juodessa kuului maiskahdus, jonka Juho kuuli ja naurahti ja hän heti perässä.

Mutta oikeasti: kun Juho tänään lähtisi, hän jäisi aivan yksin tänne levyineen ja kameroineen ja vanhempineen. Mikään ei korvaisi veljeä. He olivat Juhon kanssa sielunkumppanit, samasta puusta, he resonoivat yhteen. Kun Juho hiihti kisoissa päin pihlajaa ja sai aivotäräyksen,

Saimi tunsu samalla sekunnilla iskun omassa kallossaan, vaikka istui historian tunnilla ja väritti katkeilevalla, harmaalla puuvärillä ryhmätyöposterin keskiaikaista linnaa. Ja kun hän itse jäi jokirinteeseen rakennettuun kivikelariin oikuttelevan rautalukon taakse, pelkäsi jo kummituksia ja vampyyreita hämähäkeistä ja lepakoista puhumattakaan, Juho syöksyi ovelle kuin olisi tiennyt hänen olevan juuri siellä.

Hän nosti tarjottimen sylistään, laittoi repun tuolille ja salaman pöydälle. Hän silitti kulmista hiertynyttä, 36-vuotiasta levykoteloa. Hän kuuntelisi levyn vasta, kun Juho olisi poissa.

Menisivätpä muut jo, jättäisivät hänet rauhaan! Hän ei tarvinnut enää huomiota, saati sääliä. Äiti kieputti vaalean tukkansa banaaninutturalle, hänellä olisi opettajien suunnittelukokous tänään. Äidin silmiin oli noussut tuttu, lasittunut virkakatse, ja myös isän silmät vilkkuivat ovelle. Siitä hän pääsis pian livahtamaan verstaalleen vanhaan navettaan, missä hän parhaillaan rakensi jättisuurta keittiökaapistoa jollekin helsinkiläisperheelle.

Entä Juho?

Juho, rakas, rakas veli. Saimi ei kestänyt sitä, että Juho näppäili hänen sänkynsä päädyssä puhelintaan, eikä hän kestänyt sitä, että Juho lähtisi. Että Juholla olisi sinä iltana koti toisessa talossa, kaukana täältä, eikä Juho soittaisi enää klarinettiaan heidän kamareitaan erottavan hirsiseinän takana tai vetäisi mopolla rinkiä jokipenkeereessä, jonka hiekkaiseen maaperään oli porautunut heidän heittämistään rundeista syvät urat. Vaikka juuri täyt-

tämiensä vuosien ansiosta hänkin, Saimi, saisi ajaa nyt mopolla laillisesti, sillä ei ollut enää väliä, sillä mitä hän ajelisi jokipenkereessä itsekseen? Ja mitä Juho tekisi kaupungissa ilman häntä? Miten Juho osaisi laittaa tukkansa, kuinka hän muistaisi katsoa mitä pani suuhunsa tai he räisikö hän aamulla kouluun? Eikö Juhon tulisi ikävä hänen laittamiaan salamivoileipiä ja kuka muu pudottelisi vaahtokarkkeja Juhon kaakaoon? Kenen kanssa Juho kuuntelisi vanhaa kotimaista punkia, ketä ymmärtäisi puolesta sanasta?

Mutta vaikka Saimi ei käsittänyt, miten Juho saattoi jättää hänet, hän näki, että Juhollakin oli kiire. Oli Juhon suuri päivä, jonka tuloon he olivat lapsista saakka varautuneet. He olivat aina tienneet, etteivät jäisi kotiin vaan tarvitsisivat haasteita. Syitä lähteä kotoa oli enemmän kuin syitä jäädä, mutta silti Saimi sai vihata kaukaisia esi-isiä, jotka olivat hamstranneet peltoja ympärilleen ja valinneet etäisen joenmutkan talonsa rakennuspaikaksi. Juho ja hän kärsivät heidän ahneudesta vuosisatojen päästä.

Ainoa asia joka lohdutti häntä tänä aamuna oli se, että vuoden kuluttua olisi hänen kuudestoista syntymäpäivänsä ja hän istuisi tässä sängyllä ottamassa vastaan perheen lahjoja ja aamiaista ja hänenkin kassinsa olisi jo pakattu. Heti aamupalan jälkeen vuoden päästä äiti ja isä ajaisivat heidät molemmat kaupunkiin. Se olisi iloinen päivä, riehakas matka, toinen tunnelma. Heillä olisi kaupungissa yhteinen asunto, uudet verhot, uudet matot, paljon kynttilöitä... Heillä olisi paistinlasta, imuri ja ovimatto!

Vuosi menisi nopeasti. Sen oli pakko mennä.

Hän hymyili perheelleen, etteivät he huomaisi hänen pahaa mieltään, ja tutki reppua todeten sen mielesään taas kelvottomaksi mutta salamaa hän kehuu. Hän napsautti sen upouuteen kameraan – rippilahjarahoja ja pienten serkkujen lastenhoitopalkkaa. Salama oli kameraa suurempi, se oli kuin kameran niskaan kavunnut eläin ja näytti niin rujolta, että oli vaikea uskoa, että tuollainen ruma salama valaisisi ensi talvena sitä pimeää, jonka Juhon poissaolo jättäisi.

Joku sanoi Hennan hautajaisissa kuukausi sitten, että pimeä on valon puutetta.

Salama välähti valkoisena. Se heitti äidin, isän ja Juhon taakse pitkät varjot, kun hän otti heistä varoittamatta kuvan, ja he olivat kuvassa kuin kolme albiinopöllöä. Saimi purskahti nauruun, ja äitikin ynisi, isä mörähti hämmennyneenä. Mutta kun Juho alkoi nauraa, pikkuinen kamari täyttyi veljen äänestä ja hengityksestä, hyvästä mielestä, alati kuplivasta ilosta. Juhon nauraessa tuntui siltä, ettei mikään voisi kiilata heidän väliinsä, ja vaikka Juho asuisi viikot muualla, Saimilla olisi aina ykköspaikka veljen sydämessä.

Hänen tuli hyvä ja luottavainen olo.

»Tuhoa se!» Juho vaati nähtyään kuvan, mutta hän työnsi kameran selkensä taakse ja uhkasi lähettää kuvan Juhon vanhoille ja uusille koulukavereille ja kaikille potentiaalisille tyttöystävälle, joita hän ei toivonut tulevan yhtäkään. Hänen pitkä tukkansa peitti hänet ja hänen kameransa, vaikka Juho kiskoi kameraa ja kutitti häntä, ja hän huusi ja kiljui. Juhon kädet ympärillään, Juhon hengi-

tys poskellaan, veljen vahvat sormet. Hän ulvoi ja potki lisää. »Nuoret, nuoret», isä sanoi kuin olisi piippuhuoneen kuollutvaari.

»Näiden kanssa sinä jätät minut», Saimi sanoi syyttävästi Juholle, joka edelleen nauroi. Mutta naurusta huolimatta Juho ymmärsi. Veljen sinisissä silmissä läikkyi myötätunto, ja Saimi tiesi Juhon tajuavan, miten totaalisen yksin hän tänne jäisi.

Lähtijän osa oli helppo, mutta toisin oli jääjän.

Isä alkoi selittää, että Juho tulisi kotiin joka viikonloppu, linja-automatka kesti vain kaksi tuntia, ja sen ajan Juho lukisi läksyjä. Kun Juho pyöräytti silmiään isän pään takana, lumous oli kuitenkin poissa, vaikka Juhon ilmeen tarkoitus oli kai viestittää, että he kaksi olivat samalla puolella noita vanhoja hölmöjä vastaan.

Ja kun lumous oli tiessään, hän sai päähänsä myös sen, etteivät pojat muistaisi hänen syntymäpäiväänsä. Hän yritti torjua ajatuksen heti.

Tietenkin Dani ja Miko muistaisivat. Synttäreistä oli ollut puhetta juuri viikonloppuna. Pojat olivat kutsuneet häntä pikkurääpäleeksi heidän istuessaan jokirannan saunan rappusilla. Juhon parhaat ystävät olivat muistelleet omia viisitoistavuotissyntymäpäiviään, jolloin he olivat saaneet mopot; nyt heillä oli jo isommat pelit. Heidän muistellessaan vuodentakaisia juhliaan he olivat kuulostaneet papparaisilta, jotka tähyilivät kaihisin silmin nuoruuttaan, ja hän oli kiusannut heitä säälimättä.

Danilla ja Mikollakin alkaisi huomenna uusi elämä. Yhtä lailla kuin Juho siirtyi elämässään eteenpäin, lii-

kahtivat myös Juhon parhaat kaverit toisaalle. Daniel menisi oman kunnan lukioon ja Miko ammattikouluun painopinnanvalmistajalinjalle lähikaupunkiin. Heille tapahtuisi uusia asioita, he tapaisivat tuoreita naamoja, he olisivat aimo askeleen lähempänä aikuisuutta, mutta Saimi lampsisi vielä vuodeksi vanhaan kouluun, jossa oli sataneljäkymmentä oppilasta, kolme keltaista kerrosta päällekkäin, hiekkapiha ja äiti äidinkielenopettajana. Hänelle kaikki olisi samaa kuin kaksi aiempaa vuotta, paitsi enää ei olisi poikia, joiden kanssa viettää välitunnit ja ruokailut.

Ei olisi ketään muutakaan.

Pikku juttu, hän ajatteli, eihän hän välittänytkään muista. Vuosi oli lyhyt, silmänräpäys, sen nyt seisoivat vaikka päällään nurkassa. Sitten hän sitoisi kymmenreikäisensä ja lähtisi täältä maiharit tömisten.

Kun hän edellisiltana taitteli Juhon apuna veljen paitoja kassiin ja etsi sukkiensa pareja, he suunnittelivat, miten hän vierailisi Juhon luona kaupungissa niin paljon kuin ehtisi ja aina kun Juho olisi viikonlopun siellä. Hän hyppäisi bussiin koulun jälkeen perjantaina, ja he olisivat yhdessä koko viikonlopun; tuskin Juhon kämppiksellä olisi mitään sitä vastaan, että Saimi tulisi. He hakisivat pitsaa ja katsoisivat leffoja läpi yön, ja aamulla he keittäisivät teetä, olisi croissantteja niin kuin Hennan luona oli ollut, ja sitten Juho lähtisi Saimin seuraksi kuvausretkelle, näyttäisi paikat, jotka olisi valinnut etukäteen ja joista arveli Saimin pitävän. Jo tänään he veisivät Juhon kämppään – tällä nimellä veljen uudesta ko-

dista puhuttiin – varapatjan, ja he olivat hakeneet patjan vintiltä kuistille ja kietoneet patjan ympärille Saimin puna-mustan palestiinalaishuivin.

»Minä tuon sitten kakun!«

Äidin kiljaisu oli kuin uhkaus ja sai Saimin pomppaamaan sängystä. Hetken kuluttua äidin auto hurrahti koivukujaa pitkin isolle tielle, kääntyi siellä kirkonkylän suuntaan.

Kun äiti oli poissa, oli niin hiljaista, että korvissa soi. Tuntui kuin Juhokin olisi jo mennyt, ja Saimi lähti etsimään veljeä nähdäkseen että maailmassa oli vielä elämää. Hän kiskoi tiukat, harmaat farkut jalkaansa ja veti punaruutuisen flanellipaidan pänsä yli, sohi hiukset ponnarille niskaan.

Ensin hän tarkisti pihanpuoleiset huoneet: sali, kuoleenvaarin piippuhuone eli äidin kirjasto, toinen sali, tupa ja vanhempien kamari. Hän kurkisti soittohuoneeseen, jossa ei koskaan soitettu, ja eteni pellonpuoleisten huoneiden läpi: vierashuone, turha huone, sali ja Juhon kamari. Niiden ikkunat olivat keltaisina hohtaville pelloille, ja huoneet kylpivät aamuauringossa, pihanpuoleiset huoneet olivat varjossa, ja niissä oli kesälläkin koleaa. Kun hän työnsi Juhon kamarin oven auki, hän huudahti hämmästyksestä: Juho oli omassa huoneessaan, istui lattialla pahvilaatikon vieressä ja luki Mao-lin taulukkoja.

Ensimmäistä kertaa elämässään Saimi ei tiennyt, mitä sanoa veljelle. Hän osasi aina jutella lempimusiikistaan ja ottamistaan valokuvista. Hän saattoi höpöttää netistä

lukemistaan jutuista – hän roikkui aivan liian paljon eri blogeissa – ja hän muisti liudan piristäviä vitsejä. Hän saattoi aina palauttaa mieleen heidän yhteisiä muistojaan, ottaa kuulokkeet korvilta ja kertoa Juholle, mitä hän kuunteli... Mutta nyt hän oli mykistynyt sen tosiseikan edessä, että Juho tutki heitä erottavan seinän takana matemaattisia kaavoja eikä viettänyt viimeistä päivää, viimeisiä tunteja hänen kanssaan. »Juho», hän sanoi kuin olisi vasta tunnistanut veljen, ja Juho katsoi häntä yhtä hämillään.

»Äiti tuo iltapäivällä kakun», hän sanoi, vaikka varmasti Juhokin oli kuullut, mitä äiti huusi kuistilla. Juho nyökkäsi ja kysyi, keitä tulisi kakulle.

»Me vain», Saimi sanoi.

»Vain me», Juho toisti.

Heillä oli tällainen tapa: toinen sanoi lyhyen virkkeen, ja sitten toinen sanoi sen merkitsevällä äänellä toisinpäin.

Juho vilkaisi häntä uudestaan, eikä outo katse väistynyt hänen lähekkäin olevista silmistään. Se ei ollut ensimmäinen kerta, kun Saimi näki katseen. Ilme oli alkanut nousta esiin viime viikkoina, kaupunkiin lähdön lähestyessä. Joka kerran hän säpsähti ilmettä, sillä katse oli vieras, vähän arvioiva, jätti jotakin tärkeää sanomatta. Se oli kuin verho, jota alettiin hitaasti vetää sen näkymän eteen, jota hän oli tottunut koko ikänsä katsomaan.

»Juurihan pojat olivat meillä viikonloppuna», hän muistutti, vaikka toivoikin poikien vielä muistavan.

»Mutta me juhlimme silloin *minun* läksiäisiäni.» Juho tahtoi olla pikkumainen.

Sitä ei voinut kääntää merkitsevästi toisin päin, vaikka totta kai he olivat *samalla* juhlineet myös Saimin syntymäpäivää.

»Ei sinun lähdössäsi ole mitään juhlistavaa», hän sanoi jurosti. »Se on surullinen asia niin kuin hautajaiset.»

Ei olisi pitänyt sanoa mitään hautajaisista, mutta sanat vain livahtivat suusta. Juho ei puhunut niistä eikä äiti, vaikka hautajaiset olivat olleet äidille varmasti raskaimmat. He vaipuivat ajatuksiinsa, korvissa alkoi soida Juhon käheä klarinetti, Bachin Air joka oli valunut lehteriltä hautajaisväen ylle. Mustat vaatteet olivat pistelleet ihoa heidän seistessään sukuhaudalla auringonpaisteessa ja laulaessaan loputonta virttä, josta Hennan väitettiin pitäneen. Tädin ystävät olivat kantaneet kimppujaan haudalle, koivun oksat olivat heiluneet heidän päänsä yläpuolella, valo läikehtinyt hiekkaisilla poluilla. Tummaa, valoa, tummaa. Kaikki oli kestänyt kauan, oli ollut kuuma ja pyörryttänyt. Hän muisti nojanneensa Juhoon. Veli piti häntä pystyssä.

Mutta kesään oli mahtunut monenlaista: viime viikonlopun läksiäis-synttarit olivat olleet iloiset. He lämmittivät vanhan jokisaunan, joka sijaitsi kavinavetan ja marjapensaiden takana alarinteessä, ja uivat tummavetisessä joessa valkeina hohtavien lumpeiden keskellä. Pojilla oli uimahousut tai shortsit ja hänellä bikinit, ja näin he pääsivät kaikki samaan aikaan lauteille. He ravasivat saunan ja joen väliä koko illan. Hän piti huolen siitä, että kiukaalla tirisivät foliomakkarat ja saunakammarin jääkaapissa oli limsaa ja väkevää sinappia. Vieläkin hän tunsu viileän vir-

ran hyväilyn ihollaan ja muisti, miten onnellinen hän oli kelluessaan joessa. Elokuinen taivas tuikki tähtiä hänen yläpuolellaan, pensaassa rapisti jokin eläin ja vesi heilutti hänen tukkaansa, jonka takut hän kampasi myöhemmin saunanportailta kuunnellen sirkkojen sirtystä.

Pojat olivat vannoneet pitävänsä hänestä hyvää huolta Juhon ollessa kaupungissa, ja Dani oli istunut rappusille hänen viereensä niin, että heidän reitensä ottivat yhteen. Kun hän käveli talolle marjapuutarhan läpi poikien jäädessä vielä saunalle, pensaista leijui kypsien viinimarjojen ja vadelmien tuoksu, nurmi oli paljaiden jalkojen alla kosteaa, kylmää ihan. Hän pysähtyi keskelle puutarhaa, katsoi saunaa jonka ikkunassa tuikki kynttilä ja ajatteli, että vaikka kaikki oli yöllä erilaista ja kuin väärillä paikoilla, olivat pensaat, heidän vanha leikkimökkinsä, kaivo, laajat pellot talon ympärillä ja alhaalla virtaava joki läpi yönkin siellä. Että pimeässäkin asiat säilyivät ennallaan. Se tuntui silloin pohtimisen arvoiselta ajatukselta, mutta seistessään nyt Juhon kamarin ovella ja katsellessaan tavaroitaan pakkaavaa veljeä hän ei enää tavoittanut ajatuksen syvyyttä.

Kun he olivat syöneet leipomosta ostetun marsipaanikakun neljään pekkaan, taloon vajosi pahaenteinen, odotettava hiljaisuus. Kaikki oli nyt hoidettu, Saimi juhlistu ja Juhon kamat pakattu. Jäljellä oli enää lähtö. Isän ja Juhon alkaessa kantaa tavaroita isän vanhaan pakettiautoon Saimi pakeni tietokoneelleen ja luki lempiblogejaan yrittäen tavoittaa näiden vieraiden ihmisten maailmat, hei-

dän kuuntelemansa musiikin, upeat valokuvat, ajatuksista puhumattakaan. Mutta kun *Kauniin iltapäiväkään* ei pysynyt irrottamaan ajatuksia veljen lähdestä, hän nyöritti maiharinsa, otti Hennan nahkarotsin ja maleksi auton luo.

»Miten me kaikki mahdumme tuonne?» hän osoitti isän autoa, joka oli rekisteröity vain kolmelle.

Äiti ja isä välttelivät hänen katsettaan, eikä hän ollut uskoa silmiään. Oikeastiko he luulivat, ettei hän lähtisi saattamaan Juhoa kaupunkiin? Että hän todellakin jäisi syntymäpäivänsä illaksi yksin? Hän pudisti hitaasti päätään ja katsoi vanhempia pystymättä sanomaan sanaakaan. Juho loikki autolle nuottilaukkunsa ja soittimensa kanssa ja asetti klarinetin etupenkille kuin olisi päättänyt, että etupenkillä matkustaisi isän ja hänen lisäkseen vain puupuhallin.

»Totta kai minä saatan lapseni uuteen kotiin ja katson, että siellä on kaikki kunnossa», äiti sanoi mutta ennen kuin hän ehti lopettaa virkettään, Saimi kivahti, että tietenkin siellä oli kaikki kunnossa. Vaikka eihän hän voinut tietää. Juhon kämppä saattoi olla homeinen peruna-kuoppa, jossa oli sänkynä rakennuslava ja pöytänä nurin käännetty ämpäri. »Haluan nähdä, pitääkö sinne ostaa vessapaperia, ja onko verhot tangossa ja... ja...» äiti yritti keksiä syitä lähtöönsä, »ja keittiössä patalaput!»

Silloin Juho rämähti nauramaan ja sanoi, että joo joo, takuulla on patalaput, ja Saimi pomppasi etupenkille, sillä jos Juho sanoi joo joo, tarkoitti se sitä, että hän lähtisi eikä äiti. Hän nappasi klarinetin syliinsä ja napsautti heidän ympärilleen turvavyön.

Äiti näytti tyrmistyneeltä ja isä siltä, ettei tiennyt, mitä tehdä. Vieraspajalla oli jäänyt kuistille, Saimi ei ollut nähnyt isän tai Juhon kantavan sitä autoon, mutta jos hän irrottaisi pyllynsä penkiltä ja lähtisi hakemaan patjaa, äiti kiilaisi omansa tilalle. Patja piti siis uhrata. Se ei ollut niin tärkeä kuin saattomatka, ja niin hän tuijotti uppiniskaisesti koivukujaa, näki sivusilmällä, miten isä taputti itkemään herahanutta äitiä, joka marttyyriin elkein kertoi suunnittelevansa sitten huomisia tunteja.

Auto rullasi koivukujaa peltojen läpi, isä kääntyi päätiellä vasemmalle, radiosta tuli Vielä on kesää jäljellä, ja isä lauloi mukana. He sallivat Juhon kanssa loilotuksen isälle, sillä kiltisti ajatellen renkutus sopi hetkeen. Yleensä he kyllä soittivat autossa omia levyjään. Juho piti klassisesta, Ismo Alangon varhaisemmista bändeistä, Hassisen koneesta, Siekkareista ja Säätöstä, sekä 80-luvun punkin jälkeläisistä, kuten YUP:stä. Saimi puolestaan fanitti vielä vanhempaa, syvempää, alkuperäisempää punkkia. He olivat perineet Hennan kaikki levyt, ja Henna heidät alun perin opasti kunnollisen musiikin pariin, antoi heille pienestä pitäen levylahjoja, ehti viedä viime vuosina keikoille... Kun Saimi piti musiikkitunnilla esitelmän Päistä, Problemsista? ja Ne Luumäistä, luokan pesäpalloilijat nauroivat, mutta hevarit pyysivät istumaan ruokailussa pöytänsä. Tietenkään hän ei mennyt, koska pojat istuivat toisessa pöydässä.

Kun Mamban laulu päättyi »Vielä tilaisuuden saat»-lupaukseen, isä huokaisi ja sanoi, että tämä oli historiallinen hetki, kun lasta vietiin, ja että olisipa äitikin ol-

lut mukana. Saimi odotti, että Juho pitäisi hänen puoliaan, mutta veli ei sanonut mitään. »Miksei menty äidin autolla?» Saimi kysyi lopulta, sillä siihenhän he olisivat mahtuneet koko remmi. »Mihin tavarat olisi sitten pantu?» Juho kysyi. Hän oli sittenkin kuulolla.

Kaupunkiin ajettiin ensin kirkonkylän läpi, sitten lähimmän kaupungin ohi ja sitten vielä tunti. Kun he ohittivat lähikaupungin – vaatimaton kauppakeskittymä, kaksitoista ketjuliikettä, pankit ja Juhon entinen soitto-opisto – Juho alkoi soitella Danille ja Mikolle, ja matka eteni riipeästi, kun mielessä saattoi täydentää poikien keskusteluja. Välillä Juho vain nauroi, eikä Saimi voinut mitään omalle hymylleen, jonka hän yritti parhaansa mukaan pitää kurissa. Tietenkään hän ei saanut osoittaa salakuuntelevansa puhelua, vaikka se tapahtuikin hänestä kolmenkymmenen sentin päässä. Isän pokka puolestaan petti, ja vähän väliä isä hörähti nauramaan. Juhon naurulla oli sellainen vaikutus. Veljen ilo levisi kuin vesi, luisersi pieniinkin rakoihin ja nyki paatuneimmankin hannaaman suupieltä.

Mutta kaupunkiin tullessa myös Juho hiljeni ja vakavoitui. Hän sulki puhelimensa, ja he lipuivat monikais-taisia teitä kerrostalojen väleissä. Katulamput syttyivät oransseina, vieraat ihmiset napsauttivat valot päälle kodeissaan, vetivät verhoja ikkunoiden eteen, ihmiset kul-kivat pissittämässä koiria. Isä puki heidän jännityksensä sanoiksi: »Mitenköhän maalaispoika täällä pärjää?»

Siitä tuli mieleen Iris rukka, jonka äiti luki heille kauan sitten ja jossa se rukka meni serkkujensa luo asumaan

Saimi ja Juho. Juho ja Saimi. Maalla asuvat sisarukset ovat aina olleet yhdessä. He kääntävät toistensa lauseet ympäri, puhuvat biisilainauksin ja ajattelevat kuin yhteisin aivoin. Tai ajattelivat. Kun Juho lähtee kaupunkiin lukioon, Saimi jää yksin. Helpompaa kuin hankkia uusia ystäviä on paeta nettiin. Pian Saimi on koukussa blogiin, jota luulee veljen lukevan, ja kokee jännittävää yhteyttä sen kirjoittajan kanssa. Blogi alkaa ohjata hänen valintojaan, todellisuus sekoittaa netin todellisuuteen, identiteetit hämärtyvät. Kuka blogia pitävä Sumu oikein on?

Nutcase on romaani totuuden ja harhan rajamailta. Se herättää pohtimaan miten pienistä aineksista teemme oletuksia ja miten mikään ei ole välttämättä niin kuin luulemme.

Laura Lähteenmäki on saanut nuortenkirjoistaan Arvid Lydecken – ja Anni Polva –palkinnot, IBBY:n kunniamaininnan sekä ollut Topelius- ja Finlandia Junior –palkintoehdokkaana.

Kirjan tarina laajenee Sumun blogissa:
lelunionpakattu.vuodatus.net

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789510 416174

N84.2

ISBN 978-951-0-41617-4

Kansi: Riikka Turkulainen / Valokuva: Liivia Sirola